הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רח

הָאָרֶץ וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן אוֹ עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת: **יב** (נז) שמַזְכִּירִין בָּהּ (טו) (נח) מֵעֵין הַמְאֹרָע בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, (נט) אֲבָל לֹא בַּחֲנֻכָּה וּפוּרִים. חאִם אָכַל פֵּרוֹת מִשְׁבְּעַת מִינִים וְאָכַל מִינֵי מְזוֹנוֹת וְשָׁתָה יַיִן, יִכְלֹל הַכֹּל בִּבְרָכָה אַחַת (ס) וְיַזְכִּירֵם הַמִּחְיָה וְאַחַר כָּךְ הַגֶּפֶן וְאַחַר כָּךְ הָעֵץ, וְיֹאמַר עַל הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה וְעַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן וְעַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ, וְחוֹתֵם עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה (סא) וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן וְעַל (מז) הַפֵּרוֹת: **יג** אאִם אָכַל פֵּרוֹת מִשְׁבְּעַת הַמִּינִים וְאָכַל תַּפּוּחִים, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַתַּפּוּחִים בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת, (סב) שָׁגַם הֵם בִּכְלָל בְּרָכַת עַל הָעֵץ שָׁגַם הֵם (סג) פְּרִי הָעֵץ הֵם, באֲבָל אִם אָכַל תַּפּוּחִים (סד) וְשָׁתָה יַיִן, צָרִיךְ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת עַל (יז) הַתַּפּוּחִים. (סה) וְכָל שֶׁכֵּן אִם אָכַל בָּשָׂר אוֹ פְּרִי הָאֲדָמָה וְשָׁתָה יַיִן אוֹ אָכַל מִשְׁבְּעַת הַמִּינִים, שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, [*] (סו) וְהוּא הַדִּין אִם אָכַל בָּשָׂר וְדָגִים אֵין בִּרְכַת עַל הַמִּחְיָה פּוֹטֶרֶת אֶת הַבָּשָׂר וְאֶת הַדָּגִים: **יד** גשָׁתָה יַיִן וּבֵרַךְ (יח) [יט] בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן (יט) (סז) לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם (סז) בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת עַל הַכֹּל, וְכֵן בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה (סח) צָרִיךְ לְהַזְכִּיר עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ: **טו** (סט) דאִם בְּדִיעֲבַד בֵּרַךְ (ע) עַל הָעֲנָבִים בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן אוֹ אַחֲרֵיהֶם עַל הַגֶּפֶן, יָצָא: **טז** השָׁתָה יַיִן (עא) וּמַיִם,

ש תוֹסְפוֹת בִּבְרָכוֹת מ״ד (ע״א ד״ה על). סֵפֶר הַמַּכְרִיעִי (פ״ג ה״ג). וְהַיְרוּשַׁלְמִי (פ״ו ה״א). וְכֵן כָּתַב הָרַב רַבֵּנוּ יוֹנָה (שם ד״ה כי). וְהָרֹא״שׁ (פ״ו סי׳ מב). וּשְׁאָר פּוֹסְקִים. ת רַמְב״ם פֶּרֶק ח׳ (הט״ו). וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (שם ד״ה וכן) וְרֹא״שׁ (שם). וְהָרַשְׁב״א שָׁם בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (סה״ג). א רַמְב״ם שָׁם (הט״ו). וְהָרֹא״שׁ שָׁם. ב טוּר בְּשֵׁם אֲבִיו הָרֹא״שׁ (שם). ג שָׁם בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יְחִיאֵל אָחִיו בְּשֵׁם אֲבִיו הָרֹא״שׁ. ד שָׁם. ה שָׁם.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

פְּרִי הָאָרֶץ חֵלֶק ג׳ כָּתַב יְד, אִם הֵבִיאוּ צְמוּקִים מֵחוּץ לָאָרֶץ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְצָשׂוּ מֵהֶם יַיִן בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל אַף שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל נִגְמַר הַיַּיִן יְחַתֵּם עַל פְּרִי הַגֶּפֶן עַיֵּן שָׁם וְהוּא פְּשׁוּט: **יג [בשו״ע] וְהוּא הַדִּין אִם אָכַל בָּשָׂר וְדָגִים.** עַיֵּן בִּבְרָכֵי יוֹסֵף (סי״ב יג) שֶׁמְּבָהֵב לָאֱכֹל לְבֵיצוֹת עִם גְּבִינָה הַרְבֵּה וְאֵין מְבָרְכִין עַל הַגְּבִינָה, וְגַם רַבִּים נוֹהֲגִים לֶאֱכֹל בְּבֹקֶר כִּיסָנִין עִם גְּבִינָה וְאֵין מְבָרְכִין כִּי אִם עַל הַכִּיסָנִין, וּמִדִּין מְבָרֵךְ עַל הָעִקָּר וּפוֹטֵר אֶת הַשְּׁפָלָה נִגְהִי בָּהּ וְצָרִיךְ לְהִתְעַשֵּׂב בְּדָבָר עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן שָׁם דְּלְעֵיל מִנֵּיהּ מֵיירִי בְּשָׁם מוֹרִי וְקָנֵי הָרַב דְּמִשְּׁמֵע לֵיהּ מִלְּשׁוֹן הַשּׁוּר וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, דְּאַף עַל גַּב שֶׁבָּאוּ הַבָּשָׂר וְהַדָּגִים לְלַפֹּת הַחֲמִשָּׁה מִינִים, וְהֵנִיחַ בְּצָרְיוֹ עַיֵּן בְּלְבִיכוֹת עִם גְּבִינָה עַיֵּן שָׁם, וּכְאֶמְת לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לֹא מִשְׁמַע כֵּן וְגַם לְשׁוֹן הַשּׁוּר יֵשׁ לְיַשֵּׁב: **יד [יח] בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְגַם בְּאֵלֶּה הָעוֹנֵר חוֹלֵק עַל מַהֲרִי״ו הַלָּוִי, וְעַיֵּן בְּיָד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה:

בְּאֵר הֵיטֵב

יב (טו) **מֵעֵין הַמְאֹרָע.** הַיְינוּ קֹדֶם שֶׁיֹּאמַר כִּי אַתָּה ה׳ טוֹב וּמֵטִיב, אוֹמֵר וְשִׂמְחֵנוּ בְּהַ וּרְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה. וּבְיוֹם טוֹב אוֹמֵר וְנָקְרְנוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם חַג פְּלוֹנִי הַזֶּה, וְכֵן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְאִם לֹא הִזְכִּיר יָצָא. מָגֵן אַבְרָהָם (סי״ק יח): **(טז) הַפֵּרוֹת.** וּבְמָרְדְּכִי (פ״ו סי׳ קנ) כָּתַב לְחַתֵּם עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה וְעַל הַפֵּרוֹת וְכֵן כָּתַב הָאַגֻּדָה (סי׳ קסא), וְכֵן נִרְאֶה לִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״כ): **יג** ד**הַתַּפּוּחִים.** אַף עַל גַּב דְּחוֹתֵם עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב לְעֵיל סָעִיף י״א, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּאֵינוֹ מְזַכִּיר בְּפִתְיחָה פֵּרוֹת, לֹא יָצָא: **יד** (יח) **בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן.** טָעָה וּבֵרַךְ עַל הַיַּיִן בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן. ר״י לַוִי (כלל ה סי׳ מז), עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סי״ק כב). וּבְתְשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת (ח״א) סִימָן נ״ח חוֹלֵק וּפוֹסֵק דְּיָצָא עַיֵּן שָׁם: (יט) **בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ.** וְאִם בְּשָׁעַת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְהַזְכִּיר שִׁבְחוֹ גַּם בַּחֲתִימַת הַבְּרָכָה, וְיֵשׁ מַרְאשׁוֹנִים דְּסָבְרִי לְהוּ דְּבַחֲתִימַת הַבְּרָכָה דַּי אִם יַזְכִּיר סְתָם וְעַל הַפֵּרוֹת, וְאֵין לְשַׁנּוֹת נֻסְחָתוֹ מִשְּׁאָרֵי בְּרָכוֹת. וּלְכָךְ סְתָם הַמְחַבֵּר לְהוֹרוֹת דְּיָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּרְצֶה, (ט) וְעַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים דְּמִשְּׁמַע מֵהֶם דְּהַמְנַהֵג לְחַתֵּם עַל הָאָרֶץ וְעַל הַגֶּפֶן. וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד (מ) אִם סִיֵּם עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ וְכוּ׳ יָצָא: **יב** (נז) **מַזְכִּירִין בָּהּ.** בֵּין עַל מֵינֵי מְזוֹנוֹת (מט) וּבֵין עַל הַיַּיִן וְעַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ: (נח) **מֵעֵין הַמְאֹרָע.** הַיְינוּ (מט) קֹדֶם שֶׁאוֹמַר כִּי אַתָּה ה׳ טוֹב וּמֵטִיב, יֹאמַר בְּשַׁבָּת וּרְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, וּבְיוֹם טוֹב אוֹמֵר וְנָקְרְנוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם חַג פְּלוֹנִי הַזֶּה, וְכֵן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ יֹאמַר וְנָקְרְנוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַזֶּה. (ס) וּבְדִיעֲבַד אֲפִלּוּ לֹא הִזְכִּיר מֵעֵין הַמְאֹרָע יָצָא: (נט) **אֲבָל לֹא וְכוּ׳.** דְּהָא אֲפִלּוּ בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן אֵינוֹ מַחֲיֵב לְהַזְכִּיר מִצַּד הַדִּין רַק מִצַּד מִנְהָגָא, וְכָאן לֵיכָא מִנְהָג כְּלָל עַל זֶה [הַגְּרַ״א]: (ס) **וְיַזְכִּירֵם הַמִּחְיָה.** לְפִי שֶׁבִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת (סה) שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה וּמְבֹרָרֶת וְגַם קוֹדֶמִין בַּפָּסוּק, וְאַחַר כָּךְ יַיִן שֶׁגַּם כֵּן חָשׁוּב וְיֵשׁ לוֹ בְּרָכָה בִּפְרָטִיּוּת: (סא) **וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן וְעַל הַפֵּרוֹת.** בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״כ) מְצַדֵּד שֶׁלֹּא לוֹמַר רַק וְעַל הַפֵּרוֹת, וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּר הַגְּרַ״א. וּמְנַהֵג הָעוֹלָם כְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, (סב) וּבְרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לֹא שַׁיָּךְ כָּאן דְּאֵין מוֹסִיף שָׁם, אִם כֵּן אֵין קְפִידָא שֶׁיֹּאמַר פְּרִי הַגֶּפֶן וּפֵרוֹת. וְעַל כָּל פָּנִים בְּדִיעֲבַד אִם לֹא אָמַר פְּרִי הַגֶּפֶן בְּוַדַּאי אֵין חוֹזֵר [חַיֵּי אָדָם (ח״א כלל נ ס״ה)]: **יג** (סב) **שֶׁגַּם הֵם וְכוּ׳.** הָא לְאו הָכִי, אֵין בְּרָכָה מֵעֵין שֵׁשׁ פּוֹטֶרֶת בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְכֵן לְהֶפֶךְ [אַחֲרוֹנִים]: (סג) **פְּרִי הָעֵץ הֵם.** פְּרוּשׁ אֶלָּא שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁאֵין חֲשׁוּבִין כָּל כָּךְ לֹא קָבְעוּ עֲלֵיהֶן בְּרָכָה זוֹ, וַעֲכְשָׁו שֶׁמְּבָרֵךְ בְּלָאו הָכִי, בְּרָכָה זוֹ פּוֹטֶרֶת. (סג) וְדַוְקָא אִם אָכַל תַּפּוּחִים עַצְמָן, אֲבָל סְתָמָן וְשָׁתָה יַיִן, וּפְסַק בְּרָכוֹת לְהָקֵל: **טז** (עא) **וּמַיִם.** וְהוּא הַדִּין כָּל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יא (ע) ט״ז (ס״ק יד) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יט) וְאַלְיָה רַבָּה (ס״ק יט) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס״ק סה): **(ס)** חַיֵּי אָדָם (ח״א כלל נ ס״ג). וּבְקָרְבָּן דְּדַעַת הַגְּרַ״א דְּהַעִקָּר כִּסְבָרָא אַחֲרוֹנָה: **יב (סב)** כֵּן מַשְׁמַע בְּתוֹסְפוֹת (מגי׳ ד״ה על): **(נמ)** כֵּן מוּכָח בַּפּוֹסְקִים: **(ס)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יח). וְכִפְּה טְעָמִים בָּזֶה, אֶחָד דְּהָא אֵינוֹ מַחֲזִיר וְסָגֵי דְּלֹא אָכַל זֶה, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן קפ״ח (ס״ו) **טַעַם זֶה עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ** שֶׁאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ בְּכָל גַּוָּנֵי, וְכֵן מָצָאתִי בְּחִדּוּשֵׁי הָרְאָ״ה (פקודת הלויים מג׳). וְעוֹד דְּהָא כְּפָה פּוֹסְקִים חוֹלְקִין וּסְבִירָא לְהוּ דְּאֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר כְּלָל וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה וצריך), וְגַם בִּירוּשַׁלְמִי (פ״ו ה״א) גּוּפָא מַשְׁמַע דְּהוּא רַק לְהַתְחִלָּה, דְּקָאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה הוֹאִיל רַבִּי וְצִירָא חַס לָהּ, אֲנַן צְרִיכִין לְמֵיחַשׁ לָהּ: **(סא)** ט״ז (ס״ק טה): **(סג)** פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״כ). וְכֵן מְצַדֵּד הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק כב) עַיֵּן שָׁם

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בְּסֵדֶר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (פ״א ה״ד) פָּסַק כְּהַמַּג״א שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת עַל הַתַּפּוּחִים אֲפִילּוּ חָתַם עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת. **ב]** בְּשׁוּ״ע הָרַב (סי׳ רב ס״ו) פָּסַק שֶׁלֹּא יָצָא. וּבְהַגּ״ה שָׁם כָּתַב: אֲבָל בְּסִידּוּר הַשְׁמִיט דִּין זֶה, וְכִמְדוּמֶה לִי שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ נ״ע שֶׁאִם שִׁחֵזֵר בּוֹ וּפָסַק כְּאִבֵּן הָעוֹזֵר שֶׁיֵּצֵא בִּבְרָכַת בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(עב) אֵין לוֹ לְבָרֵךְ עַל הַמַּיִם (כ) בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת, (עג) שֶׁבִּרְכַּת הַיַּיִן פּוֹטֶרְתָּן כְּשֵׁם שֶׁבֵּרְכָה רִאשׁוֹנָה יַיִן פּוֹטֵר כָּל מֵינֵי (כפ) מַשְׁקִים: יז בִּרְכַּת שָׁלֹשׁ [1]אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת מֵעֵין שָׁלֹשׁ, (עד) שֶׁאִם אָכַל (עה) *)דַּיְקָא אֵין בִּרְכַּת הַמָּזוֹן (כנ) פּוֹטַרְתּוֹ. (עו) * אֲבָל בְּיַיִן * בִּרְכַּת שָׁלֹשׁ (כג) [כג] פּוֹטַרְתּוֹ, שֶׁאִם בֵּרַךְ עַל הַיַּיִן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּמָקוֹם עַל הַגֶּפֶן יָצָא,

ו [1] בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב ה"ר יהונה) כְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה (כנ: ד"ה לאחר). *) (לַעֲנִיוּת דַּעְתִּי הוּא רָחוֹק דְּוַדַּאי הַדַּיְקָא מַיִן זַיִן יוֹתֵר מִן הַתְּמָרִים שֶׁהֲרֵי קְבָעוּ עָלֶיהָ חֲכָמִים בִּרְכָּת בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְאִי לֹא מִסְתַּפְיָנָא אֲמִינָא מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ יוֹנָה אֲבָל בְּיַיִן וְכוּ' הוּא הַדִּין בְּדַיְקָא, וְלֹא בָּא לְהוֹצִיא אֶלָּא שֶׁאֵר בְּרָכוֹת).

בֵּאוּר הֲלָכָה

שְׁתִיַּת הַיַּיִן נִתְכַּוְּנוּ לִפְטֹר הָעֲנָבִים, פְּטוּר מִבִּרְכַּת הָעֲנָבִים. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש ומכלל), מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כג), ט"ז (ס"ק יז) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּתִשְׁובַת פָּנִים מְאִירוֹת (שם) סִימָן נ"ח: **מז (כ) בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת.** עַיֵּן מַהֲרַ"א הַלֵּוִי בְּסִפְרוֹ גַּן הַמֶּלֶךְ סִימָן צ"ח: (כפ) **מַשְׁקִים.** דַּוְקָא אִם הָיוּ שְׁאֵר מַשְׁקִין לְפָנָיו בְּשָׁעָה שֶׁבֵּרַךְ עַל הַיַּיִן, דְּאָז פּוֹטֵר הַיַּיִן אוֹתָם מִבִּרְכָּה רִאשׁוֹנָה הָכִי נָמֵי פּוֹטְרָן מִבִּרְכָה אַחֲרוֹנָה, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קע"ד סְעִיף קָטָן א', אֲבָל הֵיכָא דְּאֵין הַמַּשְׁקִין לְפָנָיו בְּשָׁעָה שֶׁבֵּרַךְ עַל הַיַּיִן, וְהֵצֵרוּ לְבָרֵךְ לְאַחֲרֵיהֶם הַבָּאִים אַחַר כָּךְ, הוּא הַדִּין דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַמַּשְׁקִין (קְרְדְּכִי (פ"ו סי' קן)). וּמֵיהוּ הֵיכָא דְּקָבַע עַל הַיַּיִן, אֵין צָרִיךְ בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה עַל הַמַּשְׁקִין. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כה), וְעַיֵּן סִימָן ר"ו סְעִיף ה': **יז (כנ) פּוֹטַרְתּוֹ.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגּוֹלָה (אות ח) שֶׁכָּתַב לַעֲנִיוּת דַּעְתִּי דְּוַדַּאי הַדַּיְקָא מַיִן זַיִן יוֹתֵר מִן הַתְּמָרִים וְיַיִן, כְּתַב דְּשָׁאנֵי דַּיְקָא מִתְּמָרִים וְיַיִן, דְּאֵית לַיהּ עִלּוּיָא אַחֲרִינָא בִּפְּרִי עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּגִנַּת וְרָדִים כְּלָל א' סִימָן מ"ח וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן קנ"ד וּבְסִפְרוֹ אֶבֶן הָעזֹר עַיֵּן שָׁם: **(כג) פּוֹטַרְתּוֹ.** וְהוּא הַדִּין בִּרְכַּת עַל הַמִּחְיָה פּוֹטֶרֶת יַיִן וּתְמָרִים. לֶחֶם רַב (סק"ו) צָטֶרֶת זְקָנִים:

בֵּאוּר הַלָּכָה

לֵיתָא זֶה בִּדְבָרַי רַב וְשִׁמּוּאֵל:

יז * אֲבָל בְּיַיִן וְכוּ'. דַּע דְּבְיַיִן יֵשׁ כַּמָּה דֵּעוֹת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים וְיֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה כַּמָּה חִלּוּקִים וְנִצְתַּיֵּק כֻּלָּם לְדִינָא. א) אִם שָׁתָה יַיִן שֶׁלֹּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה וּבֵרַךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, נִפְטַר בִּדְיֵעֲבַד, דְּכֵן הוּא דֵּעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה (ו. ד"ה א"נ) וְהָרא"ש (פ"א סי' יד) וְכֵן מַשְׁמַע דַּעַת הָרַשְׁבָּ"ם וְהַמְאוֹר בְּפֶרֶק עַרְבֵי פְּסָחִים (רשב"ם קנ: ד"ה אסור, המאור כד: ד"ה מתני'). אַף שֶׁדַּעַת הָרַמְבַּ"ן (במלחמות כד. ד"ה אמר) וְהָרַ"ן שָׁם (ד"ה ולענין) דְּיַיִן אֵין נִפְטָר בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, לֹא קַיְּמָא לַן כְּוָתֵיהוּ וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסָעִיף זֶה. **ב) אִם שָׁתָה בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, אַף דְּבֵרְכָה רִאשׁוֹנָה צָרִיךְ לְבָרֵךְ מְשׁוּם דְּחָשׁוּב וְגוֹרֵם בְּרָכָה לְעַצְמוֹ, אֲבָל בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה לְכַלֵּי עַלְמָא נִפְטָר עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן** וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסִימָן קע"ד סָעִיף ו'. **ג) אִם שָׁתָה אַחַר גְּמַר סְעוּדָה, דַּעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה** (כט: ד"ה מיהו) **וְהָרַשְׁבָּ"ם** (שם) **וְהַמְאוֹר** (שם) **דִּנְפְטַר מִמֵּילָא עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁבֵּרַךְ עַל הַלֶּחֶם אַף שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּפֵרוּשׁ עַל הַיַּיִן, אֲבָל דַּעַת הָרא"ש** [כֵּן מוּכָח מִדְּבָרָיו בְּפֶרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין סוֹף אות כ"ו וְכֵן כָּתַב בְּהַדְיָא בְּתוֹסְפוֹתָיו (מא: ד"ה לאחר)] **וְהָרַמְבַּ"ן** (שם) **וְהָרַ"ן** (שם) **דְּטָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו וְאֵין לְסָמֹךְ עַל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. [אַף אִם נִזְכַּר בְּהַדְיָא לִפְטֹר גַּם הַיַּיִן, לְהָרא"ש וְסִיעָתוֹ הַנִּזְכָּר בְּאוֹת א' בְּוַדַּאי מְהַנֵּי, וּלְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַ"ן אַף בִּדְיֵעֲבַד לֹא מְהַנֵּי]. אַף לְדִידָן אֵין נִפְקָא מִנָּה בָּזֶה דִּלְדִידָן נָחְשַׁב הַכֹּל כְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה** כְּדִלְעֵיל בְּסִימָן קע"ז (ס"ב), **אִם לֹא כְּשֶׁאָמַר הַב לָן וּנְבָרֵךְ דְּאָז יְהֵא תְּלוּי בְּאִלּוּ הַדַּעוֹת, וְעַל כֵּן טוֹב שֶׁיְּכַוְּנוּ בְּהַדְיָא לִפְטֹר בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן אֶת הַיַּיִן וְאָז יוֹצֵא לְרֹב פּוֹסְקִים. ד) אִם שָׁתָה קֹדֶם הַסְּעוּדָה לְבַד, לְדַעַת הַמְאוֹר וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַ"ן** (שם) **אֵין נִפְטָר בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, אֲבָל לְדַעַת הָרא"ש** (פסחים פ"י סי' כד) **נִפְטָר לְכַתְּחִלָּה מְשׁוּם דְּיַיִן גּוֹרֵר תַּאֲוַת הַמַּאֲכָל וְשֶׁיֵּשׁ לַסְּעוּדָה, וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ פָּסַק כְּהָרא"ש** בְּסִימָן קע"ד סָעִיף ו', **וְאַף דְּבְוַדַּאי אֵין לְזוּז מִפְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי נָכוֹן שֶׁיְּכַוְּנוּ בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן לִפְטֹר הַיַּיִן שֶׁשָּׁתָה:**

*** בִּרְכַּת שָׁלֹשׁ פּוֹטַרְתּוֹ.** כֵּן כָּתְבוּ **הַפּוֹסְקִים מֵהָא דִּבְרָכוֹת** ל"ה עַמּוּד ב', **עַיֵּן שָׁם בָּהָא דְּפָרֵיךְ הַגְּמָרָא אִי הָכִי נִבְרִיךְ עֲלֵיהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. וְלִקְאוֹרֵהּ הָלֹא קוֹשְׁיַית הַגְּמָרָא קַאֵי שָׁם רַק עַל פּוּרְתָּא דְּסְעִיד, וְלֹא עַל טוּבָּא דְּגָרִיר,** וְכֵן מוּכָח בְּפֶסַחִים

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יז [כג] פּוֹטַרְתּוֹ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּבְכִנְסֵי יוֹסֵף (ס"ק יד) כָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרַ"י מוֹלְכּוֹ דְּעַל תְּאֵנִים לֹא יָצָא דְּתְּאֵנִים לֹא זִיְנֵי עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמַעֲשֶׂה נִסִּים וְהוּא פְּרוּשׁ עַל הַגָּדַת פֶּסַח שֶׁחִבֵּר בְּדוֹר זֶה הַגָּאוֹן מוֹפֵת הַדּוֹר מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נָרוֹ יְאִיר בַּעַל הַמְחַבֵּר חַגַּת דַּעַת, וּבְהַחְלָטוֹתָו שָׁמָּה כַּמָּה חִדּוּשִׁים דִּינִים בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת, מִשָּׁם תִּדְרְשֵׁנּוּ:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מֵינֵי מַשְׁקִין, אַף הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר: **(עב) אֵין לוֹ לְבָרֵךְ וְכוּ'.** מֵיירֵי (סמ) כְּשֶׁקָּבַע עַל הַיַּיִן וְאָז פּוֹטֵר אֲפִלּוּ לֹא הָיוּ הַמַּשְׁקִין לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה, אוֹ דְּמֵיירֵי שֶׁהָיוּ הַמַּשְׁקִין לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה (סמ) וְאָז פּוֹטֵר אֲפִלּוּ לֹא שָׁתָה (ע) רַק כּוֹס אֶחָד. א]אֲבָל אִם לֹא קָבַע (עפ) וְגַם לֹא הָיוּ הַמַּשְׁקִין לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה, אִי צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַמַּשְׁקִין לְאַחֲרֵיהֶם כְּשֵׁם שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם לְפָנֵיהֶם, וְכַמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן קע"ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ג' עַיֵּן שָׁם: **(עג) שֶׁבִּרְכַּת הַיַּיִן פּוֹטַרְתָּן וְכוּ'.** (עכ) אִם אֵרַע שֶׁהֵבִיאוּ הַמַּשְׁקִין אַחַר שֶׁנִּמְלַךְ וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִשְּׁתִיַּת הַיַּיִן, דְּאָז בְּוַדַּאי צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה עַל הַמַּשְׁקִין [דְּלֹא עָדִיף מִיַּיִן גּוּפֵיהּ], אֲפִלּוּ הָכִי אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת, כֵּיוָן שֶׁקָּבַע מִתְּחִלָּה עַל הַיַּיִן נִטְפַּל הַכֹּל לַיַּיִן וְנִפְטָר בִּבְרָכָתוֹ: **יז (עד) שֶׁאִם אָכַל וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, דְּאִלּוּ בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה (עג) אֲפִלּוּ קֹדֶם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וַדַּאי שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת פּוֹטְרָן: (עה) **דַּיְקָא.** וְהוּא הַדִּין שְׁאָר מֵינֵי תַּבְשִׁילִין שֶׁהֵם מַחֲמֶשֶׁת מִינֵי דָּגָן. וְאַף דְּכָל זֶה הוּא זַיִן יוֹתֵר מִתְּמָרִים, (עד) אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּאֵית לְהוּ עִילּוּיָא אַחֲרִינָא בְּפַת שֶׁפַת נַעֲשֵׂית עִקַּר מִמֵּינֵי דָּגָן, לֹא שַׁיָּךְ בִּרְכַּת שָׁלֹשׁ כִּי אִם בְּפַת. וְדַע דִּלְדִידָנָא הִסְכִּימוּ (עה) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא כְּדַעַת הַמְחַבֵּר, אֶלָּא דְּדַיְקָא וְכֵן כָּל שֶׁהוּא מִמֵּינֵי דָּגָן, (עו) בְּדִיעֲבַד בִּרְכַּת הַמָּזוֹן פּוֹטַרְתָּן, דְּכֵיוָן דְּהוּא זַיִן לֹא גְּרִיעָא מִתְּמָרִים [וְכָל שֶׁכֵּן (עז) בְּפַת כִּיסָנִין דְּוַדַּאי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן פּוֹטַרְתָּן]: **(עו) אֲבָל בְּיַיִן וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ בְּשֶׁשָּׁתָה שֶׁלֹּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה גַּם כֵּן בְּדִיעֲבַד פּוֹטְרוֹ כְּשֶׁבֵּרַךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּיַיִן זַיִן וְסוֹעֵד הַלֵּב כְּמוֹ לֶחֶם, וְעַיֵּן בְּאוֹר הֲלָכָה (ד"ה אבל):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

עַיֵּן שָׁם. וּכְאֶמֶת יֵשׁ דֵּעוֹת בְּעִנְיָן זֶה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים, דְּדַעַת הָרַאֲ"ה (פקודת הלויים לה.) וְכֵן כָּתַב בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (לה. ד"ה חתן) דְּיַיְקָא בְּדִיעֲבַד, וְכֵן הֵבִיא בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (שיורי ברכה סי' רז סק"א) בְּשֵׁם כְּתַב יַד פְּרֵדֶס מָרַבֵּנוּ אֲשֶׁר בְּרִבִּי חַיִּים (השער העשירי פ"ד אות א) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַאֲ"ה וְרִיטְבָ"א (הל' ברכות פ"ב ה"י) דְּיַיְקָא, וּבְתוֹסְפוֹת בְּרָכוֹת י"ב עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לֹא לַאֲתוּיֵי, וּכְעֵין זֶה מִמַּשׁ הֵבִיא בְּבֵית יוֹסֵף סִימָן ר"ט (ד"ה היה) מִפְּרִדְכֵי (פ"א סי' לב) בְּשֵׁם מַהֲרַ"ם עַיֵּן שָׁם, מַשְׁמַע דְּאִי לֹא הָיָה מִסַּיַּם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן לֹא הָיָה יוֹצֵא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, וּכְבָר הִרְגִּישׁוּ בָּזֶה הַפְּרִי מִגְדִּים (א"א ס"ק כב) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק לב) עַיֵּן שָׁם: **מז (סמ)** כֵּן הַסְכִּימוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים **דְּקִבִּיעוּת מְהַנֵּי אַף בְּזֶמֶן הַזֶּה** וּכְמוֹ שֶׁצִּיַּנְתִּי לְעֵיל בְּרֵישׁ סִימָן קע"ד בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן (סק"י) עַיֵּן שָׁם: **(סט)** עַיֵּן שָׁם לְעֵיל (סק"ה) שֶׁהֲבֵאתִי שָׁם כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּסוֹבְרִין כֵּן לְהַלָּכָה: **(ע) וְאַף דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה אֶפְשָׁר דְּסָגֵי לִפְטֹר הַמַּשְׁקִין אַף אִם לֹא שָׁתָה מֵהַיַּיִן רַק כְּמִלְא לְגַמְיֵי** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי שָׁם בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה יין פושר), **אֲבָל לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה לִפְטֹר הַמַּשְׁקִין מִבְּרָכָתָם לֹא יָצָא רַק אִם שָׁתָה רְבִיעִית יַיִן שֶׁמַּחֲיֵב לְכֻלֵּי עָלְמָא בִּבְרָכָה.** ב]**וְאִם שָׁתָה פְּחוֹת מִכְּשִׁעוּר זֶה יֵשׁ לְעַיֵּן בְּדָבָר אִיזֶה יַעֲשֶׂה לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה דְּמַשְׁקִין, דְּהֲלֹא יֵשׁ דֵּעוֹת שֶׁסּוֹבְרִין דְּאֲפִלּוּ עַל רֹב רְבִיעִית** [וְאֶפְשָׁר דְּאֲפִלּוּ עַל כַּזַּיִת כְּמִבְאָר בְּסִימָן ר"י (ס"א)] **צָרִיךְ לְבָרֵךְ מֵעֵין שָׁלֹשׁ, וּמִמֵּילָא לֹא יוּכַל לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת עַל הַמַּשְׁקִין, דְּכִי מְשׁוּם שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְבָרֵר הֶהָלְכָה יְחַיֵּב עַל יְדֵי זֶה לְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְצָרִיךְ עִיּוּן: (עפ) אַף אִם הָיָה דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם בִּשְׁעַת בְּרָכָה יֵשׁ מְקִלִּין** שֶׁאִין צָרִיךְ בְּרָכָה לְפָנָיו כְּמִבְאָר לְעֵיל בְּסִימָן קע"ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ג), **וּמִמֵּילָא הוּא הַדִּין לְעִנְיַן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה: (עג)** שָׁלַ"ה (שער האותיות עמק ברכה כלל יב אות ב בהג"ה) וְכֵן הִסְכִּימוּ אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּמַגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק כד): **יז (עג)** לְשׁוֹן הַשֻּׁ"ז (ס"ק יח), וְכָתַב כֵּן לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּפָסַק בְּסִימָן קע"ז (ס"ב) דִּלְדִידָן נָחְשַׁב הַכֹּל כְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה. אֲבָל לְפִי עֶצֶם הַדִּין שַׁיָּךְ פְּסַק הַמְחַבֵּר גַּם בְּאֵלֶּלְן אַחַר גְּמַר סְעוּדָה, דְּטָעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וְכֵן פָּרַשׁ הַגְּרָ"א: **(עה)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כה): **(עה)** בְּאֵר הַגּוֹלָה וּפְרִי חָדָשׁ וְאֶבֶן הָעוֹזֵר, וְכֵן מִשְׁמַע גַּם כֵּן מֵהַגְּרָ"א וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נ סי"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (שם) וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר שֶׁהֵבִיאוּ גַּם כֵּן מַהֲרַ"ן (פסחים כה: ד"ה לענין) שֶׁפָּרַשׁ שָׁם לְהַדְיָא דִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן פּוֹטֵר לְדַיְקָא. וְעַיֵּן בְּדִבְרֵי אֶבֶן הָעֵזֶר שֶׁפָּרַשׁ שֶׁלְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כט: ד"ה לאחר) **דְּוַקָּא אִם אָכַל דַּיְקָא וּבֵרַךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן יָצָא בְּדִיעֲבַד, אֲבָל אִם אָכַל דַּיְקָא לְאַחַר גְּמַר סְעוּדָה שֶׁמְּשַׁךְ יָדוֹ מִן הַפַּת וּבֵרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּסִתְמָא, לֹא נִפְטַר מִמֵּילָא מִדַּיְקָא, אִם לֹא שֶׁכִּוֵּן בְּהַדְיָא לִפְטֹרָן. וְאִם כִּי דִּבְרֵי בְּבֵאוּר דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה נְכוֹנִים מְאֹד, אֲמָנָם לְדִינָא צָרִיךְ עִיּוּן דִּמְדִּבְרֵי ר"ן פֶּרֶק עַרְבֵי פְּסָחִים הַנ"ל לִכְאוֹרָה לֹא מְשַׁמַע כֵּן, דִּלְדִבְרֵי הָר"ן אֲפִלּוּ אִם הַדִּיקָא שֶׁאָכַל קֹדֶם הַנְּטִילָה נִפְטַר בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן בְּסִתְמָא, וְכָל שֶׁכֵּן מֵה שֶׁאָכַל לְאַחַר הַסְּעוּדָה. אָכֵן לְמַעֲשֶׂה אֵין נַעֲקֹר מִנָּה בְּכָל זֶה דִּלְדִידָן נָחְשַׁב הַכֹּל כְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה** וְכֵן פָּסַק בְּסִימָן קע"ז (ס"ב): **(עו) אֲפִלּוּ אֲכָלָן שֶׁלֹּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה כָּלָל: (עז)** חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר, דְּזֶה הַלֹּא לְפָנִים מִכְּשִׁיעוּר רְבִיעִית שֶׁאִין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו לִפְנֵי וּלְאַחַר וּמִשְׁאָר מַשְׁקִין שֶׁתָּה יֵין פְּחוֹת מִכְּשִׁיעוּר רְבִיעִית, יִבָּרֵךְ לְאַחֲרֵיהֶם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת אַף אִם הוּא בְּעִנְיָן שֶׁלֹּא בֵּירֵךְ לִפְנֵיהֶם שֶׁהִכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ.

לְפָעָמִים שָׁם לֶחֶם עָלָה אִי קָבַע סְעוּדָתֵיהּ עָלָה:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הֶרֶב: א] בְּסִדּוּר בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין (פ"א הכ"א) כָּתַב שֶׁאִין לוֹ לְבָרֵךְ עַל הַמַּשְׁקִין בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה אֲפִילּוּ בְּעִנְיָן שֶׁהוּצְרַךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהוּא"ב, כְּגוֹן שֶׁלֹּא הָיוּ לְפָנָיו וְלֹא הָיָה דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם. **ב]** בְּסִדּוּר בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין (פ"א הכ"א) כָּתַב: וְאִם

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah